

Branka Kalogjera
**"GODFATHER" M. PUZA KAO PRIMJER ETNIČKOG
ROMANA**

Branka Kalogjera, Filozofski fakultet, Rijeka, pregledni članak. Ur: 25. svibnja 1998.

UDK 850(73)-31.09 PUZO, M. : 323.15

Premda se žanrovsko određenje romana Maria Puza svodi na termin "crime fiction novel" on se može promatrati i kao vrlo zahvalan primjer etničkog romana. Brojne etničke komponente koje su inkorporirane u tekst jasno upućuju na to. Svrha ovog rada bila je otkriti ih i tako argumentirati tezu o "Godfatheru" kao etničkom romanu.

Američka književnost dvadesetog stoljeća obiluje brojnim i literarno kvalitetnim predstavnicima etničke književnosti. Premda se mnogi autori "iskorištavanja" etničkih tema osobno i ne smatraju etničkim piscima, iščitavanje njihovih prozних djela, uglavnom romana, novela i pripovijesti nepobitno potvrđuje ovu tvrdnju. Tvrdnja je interesantnija samim tim što se kao mogući "etničari" mogu imenovati i najkvalitetnija imena američke književnosti dvadesetog stoljeća. Neovisno o tome kakvoj književnoj struji pripadaju i kakvim se tehnikama pisanja služe, pisci John Dos Passos, Francis Scott Fitzgerald, Theodore Dreiser, Vladimir Nabokov, Saul Bellow, Philip Roth, Bernard Malamud, Tillie Olsen, Tomas Rivera, Mario Puzo, u svojim radovima neosporno, neki više a neki manje, sasvim sigurno rabe etničku tematiku. Tradicionalne etničke komponente, jezik, običaji, imena, svetkovine, folklor, sjećanja na pradamovinu, neovisno o tome radi li se o židovskom naslijeđu (Bellow, Malamud, Roth), irskom (Fitzgerald, Farrell), njemačkom (Dreiser) ruskom (Nabokov, Olsen), talijanskom (Puzo), latinoameričkom (Rivera) portugalskom (Doss Pasos), žive u njihovim djelima i potvrđuju njihovu etničnost. Neosporna je činjenica i to da etničke komponente nisu s jednakim intenzitetom prisutne u djelima spomenutih autora. U

nekih je to izraženije, primjerice kod Fitzgeralda (*The Great Gatsby*), Nabokova (Pnin), Puza (*The Godfather*), Rivere (... *And the Earth did not Part*). Židovski pisci svom etničkom naslijeđu prilaze na specifičan način, primjerice Philip Roth, koji pišući o židovskim zajednicama, koristi satiru i ironiju (*She Was Good*).¹ I hrvatsko je iseljništvo također uključeno kao tema etničara i to u djelima nekih autora, koji istina nisu u rangu ranije spomenutih, no vrijedi ih istaknuti. Kao prozaisti (romanopisci) istaknuli su se i predstavnici hrvatskog naroda u SAD, primjerice Victor G. Vecki (*Threatening Shadows*), Gabro Karabin (*Honorable Escape*), Michael Bavcevič (*And the Angels Wont' Blame Him*), Edward Ifkovich (*Anna Marinkovich*).

Talijanska etnička zajednica, inače vrlo brojna u SAD, bila je vrlo inspirativna tema u literaturi zbog svojih veza s podzemljem, što uključuje i djelovanje po zlu poznate "Mafije". Najkvalitetniji, najpopularniji i najisplativiji prikaz američke mafije i njezinih "obitelji" u literarnoj formi obradio je američki Talijan Mario Puza. Ovaj produktivni američki pisac etničkog kriminala rođen je 1920. godine u "Hell's Kitchen" - New York, u obitelji talijanskih emigranata, koji su u doba najveće depresije odgajali sedmero djece. U tom dijelu imigrantskog pakla Puza se formirao kao sportaš, vođa "ganga" i budući pisac. Po novačenju, s dvadeset i jednom godinom Puza odlazi na službu vojnog roka u Njemačku, gdje će upoznati svoju buduću suprugu. Po povratku u SAD radi kao državni činovnik, držeći se one rečenice Cuya de Maupassanta da se najviše vremena za pisanje pronalazi obavljajući državnu službu. Izgleda da je Maupassant bio u pravu, jer Puza u vrlo kratkom roku završava dva teksta "Dark Arena" i "The Fortunate Pilgrim", novelu inspiriranu životom njegove majke. Premda novele nije uspio prodati, u "The Fortunate Pilgrim" nalazio se jedan manji segment o mafijašu. Izdavač ga je upozorio da je to vrlo interesantan dio koji bi trebao razraditi i da bi se sasvim sigurno dobro prodao. Odlučio je sjesti i napisati bestseller. Pisao je o mafiji i objavio "Kuma" 1969. godine. Imao je tada 48 godina i bio je autorom bestsellera. Kritike koje su uslijedile bile su pune pohvala, Puza je otkrio jedan zabranjeni i dotada dovoljno nepoznat svijet podzemlja, svijet mafijaških obitelji, njihovih sukoba, kriminala, ubojstava, korupcije, mita i seksa.

Iščitavajući kritike o ovom Puzovu romanu uočljivo je da se svugdje govori o "mafijaškom" romanu, romanu podzemlja, romanu omerite i velikog dona, akcijskom romanu bez pozitivnih likova, čitljivu romanu koji se čita bez daha i sa zanimanjem. Sve je to naravno točno, no interesantno je istaknuti da nije posebno zamijećen, niti se o njemu više pisalo, izrazito prisutan elemenat etničkog talijanskog (sicilijanskog) naslijeđa koji jednostavno "bode oči" i "uvučen" je u gotovo sve strukture romana.²

¹ *Anthology of American Literature*, (Volume 2: Realism to the Present), Macmillan Publishing Company, New York 1985. str. 1935.

² Određenu "etničku natopljenu" Puzova romana zamijetio je E. Ifkovich u tekstovima "Popular Culture and Ethnic Literature in the Community College" i "Some Notes on the Ethnic Dimension in the Silent Film", u časopisu MELUS, volume 4, no. 2, 1997.

Svrha ovog teksta u daljnjem kontekstu bit će iščitavati Puzov roman u kontekstu etničkog korpusa suvremene američke književnosti. Pokušajmo prvo odgovoriti na pitanje koliko je "The Godfather" etnički roman i koji su to elementi tradicionalne etničke baštine koji ga svrstavaju u domenu etničke književnosti.

Edward Iľkovich, neumorni istražitelj etničke književnosti u SAD, zapisat će o "Godfatheru" sljedeće: "In The Godfather we find examples of ethnic crime, family loyalty, discrimination, Old Country bonds".³ U prilog etničkoj književnosti kao dijelu američke književnosti pisali su mnogi teoretičari književnosti, pa je tako Rose Basile Green, teoretičar talijansko-američke književnosti istaknula da ova književnost mora reflektirati konzistentne i trajne specifičnosti usko vezane uz ovu etničku skupinu, što je u romanu *The Godfather* posebno izraženo na motivu mafije i organiziranog kriminala, koji svoje korijenje vuče sa Sicilije.⁴ Enriko Molnar Basa, također jedan od teoretičara etničke književnosti u SAD ističe četiri značajne karakteristike ove književnosti i to: 1. ona se mora baviti iskustvima određene etničke grupe u Americi, 2. mora je pisati pripadnik takve etničke grupe, 3. etnička književnost mora biti pisana na engleskom jeziku, 4. čitalačka publika mora biti etnička.⁵ Zanimljivo bi bilo vidjeti koliko Puzov roman udovoljava ovim zahtjevima uvaženog teoretičara. Idemo redom. Roman *The Godfather* bavi se u potpunosti iskustvima, tradicijom, navikama, običajima talijanske etničke grupe u SAD. Roman je napisao autor koji pripada talijanskoj etničkoj skupini u SAD, premda se radi o predstavniku treće generacije američkih Talijana. Roman je pisan na engleskom jeziku. Čitalačka publika je u svakom slučaju i etnička, ali se radi o romanu koji je svojom popularnošću osvojio čitatelje cijelog svijeta. Možemo dakle zaključiti da Puzov roman gotovo u potpunosti udovoljava zahtjevima etničke književnosti.

Specifikum talijanskih imigranata bilo je njihovo uključivanje u mafijaške organizacije raznih "obitelji" kojima su na čelu bili donovi, poput Puzova Corleonea. O fenomenu mafije pisali su mnogi proučavatelji etničkog naslijeđa u SAD, poput Albe, koji je o tome napisao: "Many of the criminal organizations that took advantage of Prohibition were headed by Italian Americans, especially those from Sicily, a region with a long history of secret antiestablishment societies (the ancestors of Mafia)".⁶ Svjestan da je mafijaška tema posebno provokativna i interesantna, Puzov izdavač nije bio u krivu kada ga je uputio eksploatiranju ove zanimljive tematike. Puza nije trebao posebno istraživati da bi se upustio u pisanje. Rođen i odgojen u samom srcu "Male Italije", Puza je od djetinjstva imao prilike na licu mjesta vidjeti lice i naličje

3 Isto, str. 15.

4 *Selected Essays on the European Contribution*, The Modern Language Association of America, New York, 1983. str. 48.

5 Isto, str. 67.

6 Alba, Richard, 1985. *Italian Americans: Into the Twilight of Ethnicity*, Englewood Cliffs, NY, Prentice Hall.

mafije, ali isto tako i biti vrlo dobro upoznat sa životom, običajima i folklorom talijanske etničke skupine. To se, naravno, odražava i u romanu i to baš u onim poglavljima koja se bave mladičkom dobi Vito Corleonea. U tim poglavljima romana (posebno u 14.) Puza je predstavio svu etničku šarolikost "Male Italije", kako u njezinu siromaštvu i korijenskoj povezanosti sa Sicilijom, tako i u karakternim osobinama njezinih stanovnika: žena u njihovoj podređenosti, muškaraca u borbi za opstankom i djece, prepuštene uglavnom sebi i uličnom kriminalu. Lokalna mafija predstavljena je u liku Fanuccia: "This man was reputed to be of the "Black Hand" an offshoot of the Mafia which extorted money from families and storekeepers by threat of physical violence".⁷ Eliminiranjem Fanuccia, Vito Corleone započinje svoj put prema vrhu organiziranog kriminala, koristeći usluge svojih talijanskih susjeda Clemenze, Tesia i Genca Abbandanda, koji će predstavljati stožer njegove obiteljske mafijaške organizacije kao budući "Caporegime" i "Consiglieri". Baš u 14. poglavlju Puza je s izuzetnom vještinom i osjećajem za specifičnosti Talijana ispisao dojmljive i upečatljive stranice o uzdizanju jednog siromašnog bjeGUNCA sa Sicilije do mafijaškog šefa, koristeći mogućnost da pritom obradi i onu društvenu, sociološku i etničku stranu talijanske manjine koja se rasprostirala od Artur Avenue u Bronxu do Mulberry Streeta okruga Chelsea u Manhattanu. Siromaštvo je temeljna odlika svih stanovnika Hell's Kitchena, talijanska zajednica ženi se međusobno, žene su mahom neobrazovane, ne govore engleski, njeguje se domaća kuhinja. Od toga ne odstupa ni Vito Corleone: "Young Vito went to work in the Abbandando grocery store on Ninth Avenue in New York's Hell's Kitchen. At the age of eighteen Vito married an Italian girl freshly arrived from Sicily, a girl of only sixteen but a skilled cook, a good housewife."⁸ Servilnost, poslušnost, odanost i briga o obitelji zadaci su mladih Talijanki, što se vidi i na primjeru Clemenzine supruge: "His wife, after putting a plate of salami, olives and a loaf of Italian bread on the table, went down to sit with her women cronies in front of the building, carrying her chair with her. She was a young Italian girl only a few years in the country and did not yet understand English."⁹ Puza ukazuje na zatvorenost etničke sredine, ljudi su oslonjeni jedni na druge, uglavnom komuniciraju talijanski, ne otvaraju se previše prema drugim etničkim zajednicama, navike, običaji i mafijaški ustroj u potpunosti su preslikani u život nove domovine. Ustrajavanje na održavanju načina života pa čak i prehrane iz starog kraja doista je nevjerovatno, ali istinito: "In the morning he got up early and made his own breakfast of a glass of grappa, a thick slice of Genoa salami with a chunk of fresh Italian bread that was still delivered to his door as in the old days."¹⁰ U uporabi je talijanski jezik, koji Puza s pravom naziva sicilijanskim, a koji se koristi u onim intimnijim ili važnijim

⁷ Puza, Mario, *Godfather*, A Fawcett Crest Book, G. P. Putnam's Son, 1969, str. 195.

⁸ Isto, str. 194.

⁹ Isto, str. 201.

¹⁰ Isto, str. 101.

trenucima kada značenje rečenog treba obojiti u etnički jezik: "Sollozzo began speaking to Michael in rapid Sicilian."¹¹ Upotrebu talijanskog jezika, odnosno sicilijanskog narječja najbolje objašnjava jedan od aktera romana, Sollozzo: "I am going to talk Italian to Mike, not because I don't trust you but because I can't explain myself properly in English..."¹² Puza, osobno kao autor nigdje ne koristi talijanski, on nagovještava da će se govoriti talijanski i to se događa, no Puza taj tekst ispisuje na engleskom jeziku. Ono što Puza koristi od talijanskog jezika, samo su neki izrazi, uglavnom vezani uz Siciliju i mafiju poput: *infamita, padrone, Tarantella (ples), consiglieri, capodiregime, paisan, omerta*, što ukazuje na mogućnost da kao predstavnik treće generacije talijanskih imigranata i ne poznaje talijanski jezik ili ga nije smatrao potrebnim uključivati u engleski tekst. Ipak, prisutnost ovih izraza ima gotovo uvijek svoje opravdanje u kontekstu događanja i pojačava određenu tenziju u tekstu baš onda kada je potrebna: "Don Corleone frowned in thought. Not to our paisan. Give it to the Jew in the next district."¹³ Etnički instrumentarij prisutan je nešto više i u prvom poglavlju knjige, u kojem se opisuje vjenčanje Conie Corleone s Carom Rizzijem, kojeg Puza krsti mješancem "half-breed", jer potječe iz braka oca Sicilijanca i majke iz sjevernog dijela Italije. Svoju zatvorenost u uske etničko-sicilijanske okvire Vito Corleone dokazuje i nezadovoljstvom zbog odabira svoje kćeri. Cijela svadba organizirana je kako autor naglašava "rustic setting in the Italian style". Svadba kao da se događa u Siciliji a ne u samom središtu New Yorka. Etničko naslijeđe dominira u potpunosti: uzvanici su uglavnom Talijani, hrana i piće su izvorno sicilijanski, pije se samo uvozno sicilijansko vino, pleše se stari rustikalni ples "Tarantella", sviraju i pjevaju sicilijanske ljubavne pjesme: "A young man named Nino Valenti picked up a discarded mandolin, put his left foot on the chair and began to sing a coarse Sicilian love song."¹⁴ U kontekstu etničkih komponenti romana treba promatrati odnos oca, don Vita Corleonea prema njegovim sinovima Santinu, Fredericu i Michaelu. To je ustvari odnos predstavnika prve i druge generacije doseljenika. Dok su prema očevu shvaćanju Santino i Federico predodređeni da nastave "obiteljski" posao, otac najmlađem, Michaelu, namjerava osigurati budućnost izvan "obiteljskog" posla i uključiti ga u američku sredinu kao mogućeg senatora, dakle kao čovjeka koji bi se izvukao iz etničkog okoliša i u potpunosti se kao čist od obiteljskog naslijeđa uključio u onaj dio američkog života koji s organiziranim kriminalom nema nikakve veze. Što je najinteresantnije, Michael ima sve predispozicije za bijeg iz etničkog okruženja: on je ratni heroj, kapetan američke vojske, student Dartmouth Collegea iz New Hampshirea, nije uključen u obiteljski posao, jednom riječju on je čist. Ironija je u tome što događaji koji slijede ukazuju na

11 Isto, str. 149.

12 Isto, str. 149.

13 Isto, str. 23.

14 Isto, str. 20.

to da je baš Michael najizrazitiji predstavnik tvrde struje unutar obiteljskih poslova i psihički i karakterno najslučniji svom ocu. U tome je i veće donovo razočaranje kad dozna da je Michael njegov osvetnik, jer u tom momentu spoznaje da za njegova najdražeg sina nema povratka. Opisujući talijansku zajednicu Puzo ne upada u zamku i ne prikazuje sve Talijane kao članove mafije. Njegova je lepeza karaktera šarolika i u njoj se mogu pronaći likovi poštenih Talijana koji svojim radom nastoje stvoriti sebi pristojan život. Takvi su likovi pekara Nazorine, pogrebnika Bonasere, policajca Nerija, gazde Roberta. Možda je ovaj potonji najbolji primjer čovjeka koji se uzdigao svojim radom, bez pomoći bilo kojeg zaštitara tipa Fanuccia ili Vita Corleonea: "He was a padrone, a man who sold Italian laborers just off the boat to the big corporations. With his profits he had bought the tenements one by one. An educated man from the North of Italy, he felt only contempt for these illiterate Southerners from Sicily and Naples, who swarmed like vermin through his buildings..."¹⁵ Za razliku od njega ostali žele živjeti u miru svoj američki san, no američki ih sistem pogađa, Bonaseri mladi Amerikanci siluju kćerku, Nerija zbog njegove beskompromisnosti i odbijanja mita uništavaju kao policajca, Nazorini žele deportirati budućeg zeta natrag u Italiju. Svoje nezadovoljstvo američkim sudstvom opterećenim rasnim predrasudama najbolje iskazuje pogrebnik Bonasera: "I went to the police like a good American. The two boys were arrested. They were brought to trial. The evidence was overwhelming and they pleaded guilty. The judge sentenced them to three years in prison and suspended the sentence. They went free that very day. I stood in the courtroom like a fool and those bastards smiled at me."¹⁶ Njihova tragedija očituje se u tome što se unatoč najboljim željama i htijenjima ne mogu distancirati od mafijaških obitelji i biti poštene, jer ih uništava onaj kome žele biti odani i predani - američki sistem. Tragičnost ovih likova dokaz je zatvorenog kruga etničkog korpusa, jer samo unutar njega i u skladu s njegovim normama i zakonima oni mogu kako-tako normalno živjeti. Prihvaćali oni te kodekse ili ne, zakon omerte prenesen iz Sicilije najjači je zakon etničke zajednice, on jamči sigurnost, bogatstvo, život, osvetu, ali i smrt. Corleoneova snaga je u tome što je svjestan korumpiranosti sistema, on na temelju svog bogatog životnog iskustva zna da je snaga u "obitelji" i njezinoj organizaciji, ali i odanosti zakonima koje su prvi imigranti sa Sicilije donijeli sa sobom u Ameriku. Corleone ih se pridržava, Corleone ih sprovodi i to je u krugu njegove zajednice nešto sasvim normalno. Stoga iz njegovih ustiju i izlazi opora istina koja tjera Bonasera da se odrekne američkog zakona i traži pravdu mafijaškog dona: "You found America a paradise. You had a good trade, you made a good living, you thought the world a harmless place where you could take your pleasure as you willed. You never armed yourself with true friends."¹⁷ No da je postupio drugačije, iskazao poštovanje, Bonasera

15 Isto, str. 210.

16 Isto, str. 30.

17 Isto, str. 31.

bi imao prijatelja i zaštitnika: "If by some misfortune an honest man like yourself made enemies they would become my enemies' - the Don raised his arm, finger pointing at Bonasera - 'and then, believe me, they would fear you."¹⁸ U ovih nekoliko rečenica iskazana je sva surovost filozofije etničkog kriminala simbolički predstavljena likom don Corleona. Oni koji uspijevaju pobjeći iz pakla etničkih geta i postati poznati ili slavni, rijetki su, ali ih ima. Takav je i Johny Fontane, poznati pjevač i glumac, Talijan iz geta koji je postao netko i ostvario tako američki san o uspjehu: "They were all proud of him. He was of them and he become a famous singer, a movie star who slept with the most desired women in the world."¹⁹ Unatoč svojoj slavi Fontane ostaje vezan uz svoju etničku zajednicu, istina prvenstveno iz osobnih razloga, ali i zbog iskrenog osjećaja poštovanja spram dona. U trenutku svoje slabosti, kada mu prijete pad karijere i kada ga poznati producent odbacuje, i on se vraća u okrilje "obitelji" i od njih traži zaštitu. Jedna odsječena konjska glava u krevetu producenta Woltza riješit će sve pjevačeve probleme i osigurati mu nastavak pjevačke i filmske karijere. Za razliku od Bonasere, Johny Fontane bio je donov kum i uvijek mu iskazivao poštovanje i prijateljstvo te time udovoljavao standardima ponašanja unutar obitelji. Ponašanje i postupci don Vita Corleonea nisu se u biti nimalo razlikovali od ponašanja bilo kojeg lokalnog dona na Siciliji. Poslove je vodio iz svog skromnog poduzeća za uvoz ulja sa Sicilije, odijevao se skromno, bio okružen svojim consiglierima i caporegimeima. U biti tradicionalist, pridržavao se nepisanih zakona sicilijanske mafije, koje je prekršio samo jednom i to onda kada je Toma Hagen postavio za svog savjetnika: "The Don had broken a long-standing tradition. The Consiglieri was always a full-blooded Sicilian, and the fact that Hagen had been up as a member of the Don's family made no difference to that tradition. It was a question of blood. Only a Sicilian born to the ways of omerta the law of silence, could be trusted in the key post of Consiglieri."²⁰ Bio je tradicionalni patrijarh obitelji, čovjek kojem je obitelj bila svetinja, otac koji nije odobravao razuzdan život svog sina Santina, u biti čovjek dvostrukog morala, tipičan sicilijanski brđanin koji se vitalnošću, inteligencijom i odvažnošću uspeo na položaj jednog od najmoćnijih ljudi američkog podzemlja. Najtragičniji u svemu tome je Puzov stav prema njemu, on ga jednostavno voli, glorificira, oduševljen je njegovom moći, sklon je opravdati sve njegove poteze, kao i Michaelove kasnije, za njega je obitelj Corleone dokaz snage, moći i uspjeha talijanskih došljaka. Puzo kao da se na temelju zajedničkog porijekla svog junaka i sebe osobno u potpunosti stavlja na stranu svojih etničkih korijena, vodeći svojom rukom Michaela do konačne pobjede, što nije ništa drugo doli masakr njegovih poslovnih neprijatelja. Neovisno o tome što vrlo detaljno, čak naturalistički, opisuje sve zločine članova obitelji Corleone, Puzo uporno nastoji predstaviti ih čitateljstvu

18 Isto, str. 33.

19 Isto, str. 34.

20 Isto, str. 50.

kao poslovne ljude koji ubijaju iz nužde a ne iz pohlepe i osvete. Opis sastanka svih donova na inicijativu Corleonea u biti je sastanak ostarjelih i krvoločnih mafioza, koji Puzovim jezikom ispričan više slični poslovnom sastanku uvažanih poslovnih ljudi a ne mafijaških šefova. Simpatija koju autor osjeća prema svojim sunarodnjacima ne da se sakriti, ona je prisutna i osjeća se tijekom cijelog romana. No kada govori o drugim etničkim zajednicama ili njihovim predstavnicima u svom romanu Puza se prema njima odnosi sasvim drugačije nego prema Talijanima. O afričkim Amerikancima ima ovakav stav: "Neri had never much liked Negroes, and working in Harlem had made him like them even less. They all were on drugs or booze while they let their women work or peddle ass."²¹ Irci su kroz lik kapetana McCluskeya prikazani kao korumpirani policajci, nemoralni tipovi, ljudi skloni nasilju, koji se spuštaju tako nisko da služe kao tjelohranitelji preprodavačima heroina. Otac Toma Hagen, također Irac, opisan je kao brutalni pijanac: "Hagen's father, a heavy drinker, had become a hopeless drunkard."²² Premda opisuje Jacka Woltza producenta kao vrlo uspješnog poslovnog čovjeka i bliskog političkim moćnicima američkog establišmenta, Puza ni o njemu nema posebno lijepo mišljenje, dapače ovaj sin ruskih židova za Puza je samo prepreka daljnjoj afirmaciji Johnyja Fontanea i kao takav on je za autora samo jedan "stupid, stupid son of the bitch" ili najobičniji "pezzonovante" kako ga naziva Tom Hagen. O afroamerikancima nema najljepše mišljenje, što je vrhunac ironije, ni šef mafije iz Detroita: "In my city I would try to keep the traffic in the dark people, the colored. They are the best customers, the least troublesome and they are animals anyway."²³ Teško je definirati ovakav Puzov stav prema drugim etničkim zajednicama, no izvjesno je da su Talijani prikazani u mnogo boljem svjetlu u odnosu na druge.

Dvadeset i treće poglavlje u romanu moglo bi se promatrati kao Michaelov prinudni povratak korijenima. Povratak, bolje rečeno bijeg na Siciliju, i suočavanje s mitom o mafiji, ljudima, običajima, krajolikom premda iznuđeno, koristi mladom Corleoneu da se suoči s krajem iz kojeg je njegov otac pobjegao u Ameriku. Vraćanje korijenima ima za Michaela složenije značenje. Izrazita rustikalnost brdskih krajolika, ladanjskih kuća, malih gradića i priče o mafiji koje sluša od dr. Taze davaju cijelom ambijentu jednu iracionalnu dimenziju. No iskonski instinkti i izrazita Michaelova inteligencija pobjeđuju legende i priče i razbijaju veo idiličnosti iz kojeg caruju strah, ubojstva, mito i korupcija. Tekstom koji ćemo navesti Puza je korektno definirao položaj i ulogu mafije na Siciliji i on se može protumačiti njegovom osobnom osudom ove zločinačke organizacije: "But what Dr. Taza did not add, what Michael learned on his own in the months that followed, was that the Mafia in Sicily had become the illegal arm of the rich and even the auxiliary police of the legal and political structure.

21 Isto, str. 420.

22 Isto, str. 52.

23 Isto, str. 290.

It had become a degenerate capitalist structure, anti-communist, anti-liberal, placing its own taxes on every form of business endeavor no matter how small."²⁴ Pri opisu ustroja i djelovanja lokalne mafije Puzo se voli malo našaliti, tako da lokalne mafioze, gabbellote, kojima se seljaci obraćaju za pomoć uspoređuje sa socijalnim radnicima, upotrebljavajući doslovce termin "social-worker". Opis Michaelova vjenčanja na Siciliji prava je preslika onog njegove sestre Connie u New Yorku, što znači da su tradicija, običaji, rituali, pjesme i muzika iz stare domovine u potpunosti preneseni i očuvani u novoj domovini i to ne samo kao etnička baština već kao živi organizam iz kojeg se crpi snaga, vjera i vitalnost. Stara domovina američkih Talijana, mahom Sicilijanaca, Sicilija prikazana je u nekim segmentima romana vrlo lirski, kao očiti pokušaj autora da se u pejzažu pronađu one iskonske ljepote kojih u domaćih ljudi više nema. U tih nekoliko rijetkih, ali vrlo impresivnih opisa pejzaža Puzo nam otkriva sebe kao vrsnog pejzažista, što nije zanemarljivo: "He walked through the orange orchards that formed shady deep caverns through the countryside with their ancient conduits splashing water out of the fanged mouths of great snake stones carved before Christ. Houses built like ancient Roman villas, with huge marble portals and great vaulted rooms, falling into ruins or inhabited by stray sheep. On the horizon the bony hills shone like picked bleached bones piled high. Gardens and fields, sparkly green, decorated the desert landscape like bright emerald necklaces."²⁵ I u tom prekrasnom zemaljskom kutku rođeno je zlo i u svoj svojoj nasilnosti i krvoločnosti preneseno putem prvih imigranata u Ameriku postavši tako jedna od najsramotnijih odlika talijanske etničke zajednice. Struktura Puzova romana utemeljena je na četiri veće cjeline, kroz koje se protežu 32 poglavlja. Premda su etnički elementi sporadično prisutni u više-manje svakom poglavlju, poglavlje prvo, četrnaesto i dvadeset treće mogu se nazvati etničkim poglavljima, jer su tematski vezani uz događaje koji sami po sebi prizivaju etničnost. U prvom je poglavlju to opis vjenčanja Constanze Corleone, u četrnaestom je opisana mladost Vita Corleonea, dok je dvadeset i treće posvećeno opisu Michaelova skrivanja na Siciliji. Svjesni da se žanrovsko određenje Puzova romana uglavnom svodi na termin "crime fiction novel", mišljenja smo da ga se može promatrati i kao zahvalni primjer etničkog romana, što je i bila namjera ove analize. Prilazeći temi mafijaških obitelji, koju je opisao sa zavidnim spisateljskim umijećem, Puzo je svoj roman natopio etničkim komponentama, koje su umnogome doprinijele da mu tekst djeluje izvorno, životno i nadasve etnički.

24 Isto, str. 327.

25 Isto, str. 328.

SUMMARY

Branka Kalogjera

"THE GODFATHER" AS AN EXAMPLE OF AN ETHNIC NOVEL

Mario Puzo's novel "The Godfather" belongs to the "crime fiction" genre but it can also be looked at as being an example of an ethnic novel, due to its many ethnic traits. The purpose of this paper is to analyse them and support the idea of "The Godfather" as an ethnic novel.